



לדור ולדורות



מרכז מורשת הרב נסים

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

רח' זבוטינסקי 44 י-ם ע.ר. 7-491-002-58 טלפקס: 5637524

יוצא לאור בסיוע המשרד לשרותי דת

העורך: הרב שמואל כ"ץ



המשרד לשירותי דת

מחאה על אי מתן רשות ליהודים להתפלל ליד הכותל המערבי*

ערב תשעה באב תשכ"ג

זוהי השנה החמש עשרה לתקומת ישראל ועדיין אנו מנותקים מעיר קודשנו ותפארתנו, מירושלים משוב כל הארץ. מיום צמיחת האומה לא חדלה רגל יהודי מעיר הנצח, ומיום שבחטאינו חרב מקדש לא היתה שנה שלא עלינו לכותל המערבי, קוננו על החורבן והתפללנו לגאולתנו. הכותל המערבי, שריד תפארתנו מימי קדם שעליו שמרנו מכל משמר, קשר אותנו עם עברנו והדליק בנו ניצוץ הגאולה, שימש לנו נוחם ועידוד בחשכת הגלות והשפיע על האומה שפע של קדושה וטהרה. הוא סימל לעם את החורבן ואת הגאולה העתידה. חלפו חמש עשרה שנות שמחת התקומה והיצירה ועלינו עתה להרהר האם השמחה לא השכיחה

קדשנו בידי זרים ואין אנו יכולים להשתטח לפני הכותל ולהתפלל על האם נתנו ליבנו לכך שדווקא כעת, ולקיבוץ פזורים, דווקא באותה עת הקדום שהאיר להולכים בחושך? שבוי בידי צר ואין הכסא שלם.

יכנס בירושלים של מעלה עד מטה" (תענית ה, א; זהר, חלק ג דף מישראל להעלות את זכרה של להחזרת המקומות הקדושים כולו על העוול הגדול והנורא מיום החורבן. על הפסוק בזכריה ירושלם אבן מעמסה לכל העמים", שמעוני, פ"י ויחי רמז קס), שעתידה אומות העולם שמנעו אותה האומות שנמנעה מאתנו הזכות

עלון אב תשע"ח

על הכותל המערבי
השבוי בידי צר

השמחה בט"ו באב

הצעת חוק לגבי
הכותל המערבי

בניית בית המקדש
בזמן הזה

דרישה להכשיר את
הרחבה שלפני
הכותל הדרומי

מאתנו – חלילה – את היגון שנחלת לעלות וליראות לפני השם, הגאולה השלימה ועל פדות הנפש.

שבחסד שמים, זכינו לתקומה מנותקים אנו מהמעין הרוחני אין זאת אלא עדות, שכתר המלכות

חז"ל אמרו: "נשבע הקב"ה שלא שייכנסו ישראל לירושלים של קמז, ב). מחובתנו של כל אחד ואחד ירושלים על שפתיו ולהתפלל

לידינו. עלינו לעורר את דעת העולם שנעשה לעמנו, שלא היה כמותו

(יב, ג): "והיה ביום ההוא אשים את דרשו חכמינו זכרם לברכה (ילקוט ירושלים להקהות שיניהם של מישראל, אשמה כבדה היא על

לעלות לשריד מחמדנו. "על חומותיך ירושלם הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו, המזכירים את ה' אל דמי לכם. ואל תתנו דמי לו עד יכונן ועד ישים את ירושלם תהלה בארץ" (ישעיהו סב,

ו-ז). וביום הצום והתענית הזה נישא תפלה להשם: "עשה למען שממות היכלך".

* מאז בחירתו, פרסם הראשון לציון מידי שנה מנשר לאומה, בו הוא מתריע על שנמנע מהעם היהודי לעלות ולהיראות בכותל המערבי שריד מחמדנו, שהיה נתון בידי הירדנים. זכה הרב וזכה עמנו שהשנה, תשכ"ז, שנה לאחר שהביע את תקוותו שלא ירחק היום ונשוב ונעלה, אכן ירושלים שוחררה והכותל בידנו.

ט"ו באב – על שום מה נקבע ליום טוב?

הגמרא מביאה שש תשובות לברור עניינו של ט"ו באב, יום עשיר מאד.

יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה

בתחילה בדור באי הארץ, הייתה בת היורשת נחלה חייבת להינשא לאחד מבני שבטה דווקא, כדי שלא תיסוב הנחלה שירשה לשבט אחר. מובן, שאיסור זה היווה הגבלה מסוימת של רגשות הלב. בט"ו באב התירו חכמים לבת יורשת נחלה להינשא למי שליבה חפץ, כי אמרו שאיסור זה נאמר רק לדור באי הארץ. באותו יום הותרו אפוא הנישואים על פי נטיית הלב ללא מגבלה, בלא הבדל שבט ועדה. אגב, מצער שעד ימינו קיימת קנאות עדתית, ומצויים אנשים שרואים כאסון את נישואי בניהם עם בני עדה אחרת.

הותר שבט בנימין לבוא בקהל

בעקבות פרשת פילגש בגבעה התחוללה מלחמת אחים נוראה, שבה נכחד כמעט כל שבט בנימין, חוץ משש מאות בחור שנמלטו. בני ישראל נשבעו במצפה שאיש מהם לא ייתן את בתו לאיש בנימין לאישה. אחר כך הצטערו שנכחד שבט מישראל וחיפשו דרך להתיר שבועתם כדי שאותם בחורים מבנימין יוכלו לשאת נשים מישראל ולקיים את השבט. חכמים התירו להם בדרך זו, שישראל לא יתנו להם נשים אלא הם, הבחורים, יקחו לעצמם. גילו לבחורים את המקום הסודי שבו בנות שילה יוצאות לחול בכרמים, והם בחרו להם נשים מן המחוללות- כך הותר שבט בנימין לבוא בקהל. מובן, שהיה זה ברצון הבנות, בסופו של דבר, שהרי אין האישה מתקדשת אלא לרצונה.

כלו מתי מדבר

בעקבות חטא המרגלים נגזרה גזירת מיתה על כל דור יוצאי מצרים, שמאסו בארץ חמדה. כל ארבעים שנה שהיו במדבר, בכל ערב ט' באב, היה משה רבנו מעביר כרוז בכל המחנה: "צאו לחפור". היו יוצאים וחופרים להם קברות ולנים בהם. למחר היה כרוז יוצא ומכריז: "יבדלו חיים מן המתים". היו עומדים ומוצאים עצמם חסרים כחמישה עשר אלף. בשנת הארבעים האחרונה עשו כן, עמדו ומצאו עצמם כולם חיים. אמרו: שמא טעינו בחשבון החודש, חזרו בליל עשיר ולנו כל אחד ואחד בקברו. למחר עמדו כולם. חזרו עוד בליל אח עשר וכן בשנים עשר, שלושה עשר ארבעה עשר וחמישה עשר. כיון שראו שאין אחד מהם מת, אמרו: דומה שביטל הקדוש ברוך הוא אותה גזירה קשה מעלינו. עמדו ועשאוהו יום טוב. טעותם היתה שהם מנו ארבעים שנה מחטא המרגלים, אבל באמת הן נמנות מזמן יציאת מצרים שהייתה כשנה קודם לכן. כמו כן, כל אותן שנים שהיו ישראל נזופים להקדוש ברוך הוא, לא התייחד הדיבור עם משה רבינו, והיה הקשר נעשה באמצעות האורים ותומים. מעין קשר של מכתבים הבא במקום קשר של דיבור. משל לזוג נשוי מסוכסך והם מדברים זה עם זה באמצעות פתקים. בט"ו באב של שנת הארבעים נגמר הרוגז בין הקדוש ברוך הוא וישראל, כלו מתי מדבר, וחזר הדיבור למשה.

ביטול משמרות שמנעו עליית ישראל לרגל לירושלים

ירבעם בן נבט, המלך הראשון למלכות ישראל, חשש שאם ירושלים שביהודה תוסיף לשמש מרכז רוחני לעם ישראל וכל ישראל יוסיפו לעלות אליה לרגל, יחליש הדבר את מלכות ישראל וסופו של דבר

יבטלנה. לכן העמיד בדרכים משמרות שמנעו את עליית ישראל לרגל. בא הושע בן אלה וביטל המשמרות הללו ואפשר את חידוש הקשר בין ישראל למקדש שבירושלים ובין ישראל ויהודה. זה היה בט"ו באב. הושע בן אלה לא היה צדיק גדול בד"כ, אבל במעשה זה קנה לו זכות גדולה כי מצוות ועבירות אינן נמדדות באופן כמותי – אריתמטי. יש מצווה אחת ששקולה כנגד כמה וכמה עבירות, וכן להיפך.

ניתנו הרוגי ביתר לקבורה

בסוף מרד בר כוכבא כבשו הרומאים את העיר ביתר, וגוויות הרוגיה היו מפוזרות על פני השדה. הרומאים, שרצו לדכא את רוחנו הלאומית ולהטיל אימה על ישראל שלא יעזו עוד להתקומם, לא הניחו להביא את ההרוגים לקבורה. אין לך דבר השובר את רוח הלחימה של החיילים כמו מראה חבריהם שנפלו, השוכבים לידם הרוגים באין מטפל ובאין קובר, כמו שחווינו במלחמת יום הכיפורים. נס נעשה לנו, שגוויות הרוגי ביתר לא הסריחו. שם לא כן היה הדיכאון קשה מנשוא. בט"ו באב ניתנו הרוגי ביתר לקבורה. בעקבות זה, תיקנו חז"ל ברכה רביעית שבברכת המזון, ברכת "הטוב והמטיב": "הטוב - שלא הסריחו, והמטיב - שניתנו לקבורה". ברכה זו היא כבוד לזכרם של לוחמי מרד בר כוכבא.

פסקו מלכרות עצים למערכה

לצורך המזבח שבמקדש השתמשו בעצים יבשים, מפני שבלחין יש חשש שתיפול בהם תולעת ואז הם פסולים למערכה. מט"ו באב ואילך תשש כוחה של חמה ואין בה כח ליבש העצים, הנכרתין כשהם לחים. לפיכך מט"ו באב פסקו מלכרות עצים למערכה והיו קורין אותו יום "יום תבר מגל" - יום שבירת הגרון, שפסק החוטב מלחטוב עצים. אף עניין זה קשור לתקוות ארץ ישראל. בגמרא מסופר על "בני סלמאי הנתופתי" ש"פעם אחת גזרה מלכות הרשעה על ישראל שלא יביאו עצים למערכה והושיבו פרוזדאות (שומרים) על הדרכים, כדרך שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל. מה עשו יראי חטא שבאותו דור? הביאו גזיריהן (גזרי עצים) ועשו סולמות והניחו על כתפיהם והלכו להם. כיון שהגיעו אצלן (למשמרות) אמרו להם: להיכן אתם הולכין? אמרו להם: להביא גוזלות משובך שלפנינו ובסולמות שעל כתפינו. כיון שעברו מהן. פירקום והביאום לירושלים. ועליהם ועל כיוצא בהם הוא אומר: זכר צדיק לברכה". גם במצבים של צרות וגזירות שמרנו במסירות נפש את הקשר לבית מקדשנו.

כל ששת הדברים הללו שארעו בט"ו באב – עניינם אחד. זהו יום של התאחדות בין חלקי האומה השונים לבין עצמם ובין האומה לארצה.

הרב שלמה אבינר, טל חרמון: מועדים, עמ' 321-318



הרב נסים מבקר בכותל המערבי

תזכיר של הרבנים הראשיים לישראל להצעת חוק או תקנות בדבר הכותל המערבי

ז' בסיון תשכ"ז

מכיון שעד כמה שידוע לנו טרם בוטלו החיקוקים דלקמן:

1. דבר המלך במועצתו על פלשתינה א"י (מקומות מקודשים 1924);
2. דבר המלך במועצתו (כותל מערבי 1931);

ומכיוון שעכשיו בחסדי ה' שוחררו עיר הקודש וגלילות הקודש מעול זרים, וחזרו לרשות ישראל, ויש צורך דחוף לקבוע סידורים מתאימים לגבי המקומות המקודשים ובפרט לגבי הכותל המערבי והמציאות החדשה שנוצרה סביבו;

ומכיוון שממשלת ישראל הצהירה, כי הפיקוח על המקומות המקודשים של היהודים יהא בידי הרבנים הראשיים לישראל, ומה שנוגע לסידורים במקומות המקודשים לדתות האחרות יהא הפיקוח מסור לראשי הדתות ההן.
לפיכך אנו מציעים, לפי שעה לגבי הכותל המערבי, את החיקוקים דלקמן:

1. לבטל את התוספות I ו-II לדבר המלך במועצתו (כותל מערבי 1931); ויתכן שמן הראוי לבטל גם את סימן 4 של אותו דבר המלך במועצתו.
2. הכותל המערבי, כולל כל הרחבה שלפניו בצד מערב (להלן: תחום הכותל), הוא מקום קדוש של היהודים, ותהא להם בכל עת ושעה גישה חופשית לשם תפילה והתייחדות, כמקובל לפי מסורת היהדות המקודשת.
3. בשים לב לאופיו המיוחד של הכותל המערבי, תהא השמירה עליו והחזקתו מוטלות על ממשלת ישראל, אשר תפעל בכל הנוגע בזה על דעת הרבנים הראשיים לישראל.
4. שום פעולת בנייה או הריסה או חפירה או שינוי כלשהו בתחום הכותל לא תיעשה אלא על דעת הרבנים הראשיים ובקבלת הסכמתם.
5. סידורי התפילה בתחום הכותל וכל הקשור בהם, כגון העמדת ארון או ארונות הקודש (להחזקת ספרי תורה), עמודי תפילה, שולחנות, ארונות (להחזקת סידורים ותשמישי קדושה), מקומות ישיבה, מחיצות וכדומה, ייקבעו על ידי הרבנים הראשיים, אשר רשאים להוציא תקנות על כך ולמנות אנשים אשר יפקחו על קיום הסידורים כיאות.
6. כל המבקר בתחום הכותל מצווה להתנהג בו בהתאם לקדושת המקום וכבודו, ולהימנע מכל דבר שיש בו משום פגיעה בקדושת המקום מבחינת דיני התורה ומסורת היהדות; ומבלי לפגוע בכלליות הוראה זו, נקבע במפורש, כי המעשים וההתנהגות דלקמן ייחשבו כפגיעה בקדושת המקום:

- א. פגיעה בכותל בגופו, כגון שריטה, כתיבה או לכלוך והעמדת נרות עליו.
- ב. הפרעות לתפילה ואי-ציות לממונים או למפקחים על סדרי התפילה.
- ג. הקמת רעש והמולה.
- ד. כל מעשה שיש בו משום הטרדה למתפללים ולמבקרים בתחום הכותל.
- ה. כל פעולות מקח וממכר.
- ו. עישון ואכילה ושתייה ושינה.
- ז. הופעה בגילוי ראש או בתלבושת בלתי צנועה.
- ח. העמדה של כסאות או שולחנות וכדומה שלא באישור המפקחים מטעם הרבנים הראשיים.
- ט. קיום כל אסיפה או השמעת נאום בתחום הכותל ללא הרשאה בכתב מאת הרבנים הראשיים.

ההצעה הנ"ל נראית לנו כמתאימה גם לגבי מערת המכפלה וקבר רחל והמקומות המקודשים האחרים ששוחררו, ובמידה שנראה צורך לכך, עוד נציע הוראות מיוחדות לגביהם.

לדור ולדורות: בקומה זקופה, עמ' לט-מא

בניין בית המקדש בזמן הזה

ב"ה. ירושלים,

ט"ו בכסלו התשכ"ח

לכבוד

ועד כתה י"א

בית־הספר התיכון הדתי לקריות, רח' ליהמן

קריתים ב'.

שלום רב,

קיבלתי שאלתכם - האם אפשר לבנות כיום את בית־המקדש אם לאו?

מבחינה עקרונית אין מניעה לבנות כיום את בית־המקדש, ברם, יש תנאים מוקדמים המחוייבים
בטרם ייבנה בית־המקדש אשר אין אפשרות למלאם כיום.

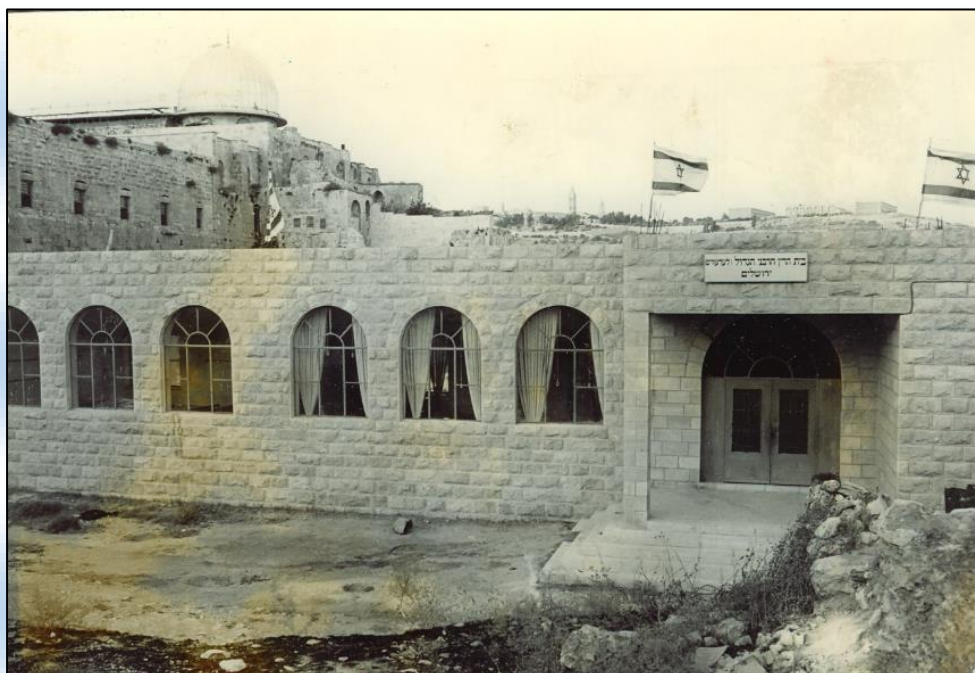
לפיכך, אין מקום עתה לבנות את בית־המקדש.

אני מאחל לכם, צעירים יקרים, שעוד תזכו לראות ולשמוח בבניין בית־המקדש.

בכבוד רב,

יצחק נסים

לכלל ולפרט: הלכות קצובות, עמ' מה



בית הדין הגדול ליד הכותל הדרומי, נחנך בז' באב תשכ"ז

דרישה לנקות ולהכשיר את הרחבה שלפני הכותל הדרומי לתפילה

כ"ו בתשרי תשכ"ח

לכבוד
מר טדי קולק יצ"ו
ראש העיריה
ירושלים.
שלום וישע רב,

הכותל הדרומי המחובר לכותל המערבי, ושמבחינת הקדושה אין הבדל ביניהם, מוזנח ועזוב ומשמש מקום לצרכים לא נכבדים. סבורני שמחובת העיריה לטפל בניקוי המקום, יישורו וסידורו וגילוי נדבכיו הטמונים עתה באדמה, כדי שהציבור יוכל להתפלל ליד כותל זה כפי שמתפללים ליד הכותל המערבי.

אבקש גם לסדר בהקדם את הגישה לבניין בית הדין הגדול הסמוך לכותל הדרומי, כפי שכבי הבטיחני.

בפרישת שלום נאמנה,
ובכבוד רב,
יצחק נסים

נ.ב. בענין גילוי נדבכי הכותל הדרומי נא להורות למבצעי העבודה להיות עמנו בקשר.

לדור ולדורות: בקומה זקופה, עמ' מה-מו



המשרד לשידוטי דת

התכנסות ותפילת מנחה – 18:45

ישאו דברים מעלת כבוד הרבנים הגאונים:

- הרב שלמה דיכובסקי שליט"א – חבר בית הדין הרבני הגדול לשעבר.
- הרב אליהו אברג'ל שליט"א – ראש אבות בתי הדין הרבניים בירושלים.
- הרב אברהם גיסר שליט"א – יו"ר מועצת החמ"ד, ורבה של "עפרה".
- מר משה נסים – שר המשפטים לשעבר

מנחה: הרב שמואל ביץ

תפילת ערבית – 21:00

העלייה לקבר למחרת, יום שישי, ח' מנחם אב תשע"ח, 20/7/18, בשעה 08:30 בבוקר.

תחבורה מרחבת "יד הרב נסים", רח' ז'בוטינסקי 44, להר הזיתים.



מרכז מורשת הרב נסים
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ירושלים

במלאת שלושים ושבע שנה להסתלקותו של
הראשון לציון,
הרב הראשי לישראל

הרב יצחק נסים זצ"ל

יתקיים ערב עיון לזכרו
ביום חמישי, ז' מנחם אב תשע"ח 19/7/18
בשעות 18:45-21:00
ב"יד הרב נסים" – ז'בוטינסקי 44,
ירושלים

ערב העיון יוקדש לנושא הגיור בישראל